

Ochrana obyvateľstva - základné informácie

Ochrana obyvateľstva je systém úloh a opatrení zameraných na ochranu života, zdravia a majetku osôb, ktoré sú zabezpečované na základe analýzy územia Slovenskej republiky z hľadiska možných mimoriadnych udalostí.

Úlohy a opatrenia civilnej ochrany sú prijímané na znižovanie rizík ohrozenia a určovanie postupov a činností pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí. Spočívajú najmä v organizovaní, riadení a vykonávaní záchranných prác na záchranu osôb, v poskytovaní predlekárskej a lekárskej pomoci, vyslobodzovaní osôb, ale tiež v organizovaní a zabezpečovaní hlásnej a informačnej služby, poskytovaní núdzového zásobovania a núdzového ubytovania, v zabezpečovaní a vykonávaní ukrytia a evakuácie, vykonávaní protiradiačných, protichemických a protibiologických opatrení, organizovaní, riadení a vykonávaní prípravy na civilnú ochranu.

Ochrana obyvateľstva zahŕňa aj úlohy spojené s poskytovaním humanitárnej pomoci do zahraničia a pre danú oblasť civilná ochrana zabezpečuje rozvoj medzinárodnej spolupráce.

Určovanie úloh a opatrení na ochranu obyvateľstva je na sekcii krízového riadenia v pôsobnosti odboru civilnej ochrany obyvateľstva.

Opatrenia na ochranu obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok

Ochrana obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok je problematika, ktorá zahŕňa protiradiačné, protichemické a protibiologické opatrenia, ktoré sa plánujú a vykonávajú v závislosti od druhu mimoriadnej udalosti a rozsahu ohrozenia v procese havarijného plánovania. Protiradiačné, protichemické a protibiologické opatrenia sú

- a. monitorovanie územia,
- b. varovanie obyvateľstva a vyznamenanie osôb,
- c. evakuácia a ukrytie osôb,
- d. regulácia pohybu osôb a dopravných prostriedkov,
- e. prvá predlekárska pomoc a neodkladná zdravotná starostlivosť,
- f. individuálna ochrana osôb,
- g. hygienická očista osôb,
- h. dekontaminácia terénu, budov a materiálu,
- i. zabezpečenie ochrany zamestnancov, ktorí nemôžu skončiť pracovnú činnosť a nachádzajú sa v oblasti ohrozenia,
- j. likvidácia úniku nebezpečných látok a zamedzenie ich nekontrolovaného šírenia,
- k. profylaxia,
- l. zákaz a regulácia spotreby kontaminovaných potravín, vody a krmív,
- m. veterinárne opatrenia,
- n. opatrenia na zabezpečenie záchranných prác.

Havarijné plánovanie je proces, ktorý má za cieľ minimalizáciu rizika potencionálnych hrozieb a zníženie závažnosti následkov havárií. Dôležitou úlohou v procese plánovania je zabezpečiť realizáciu efektívnych riešení prípadných havárií bez zbytočných strát a stresov, obmedzenie následkov havárie na život, zdravie ľudí, životné prostredie a majetok a taktiež aj čo najrýchlejšie obnovenie bežnej prevádzky.

Podmienky na účinnú ochranu života, zdravia majetku ustanovil zákon NR SR č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, ktorý okrem iných upravil aj používanie základných pojmov a stanovil povinnosti pre prevádzkovateľov, ktorí ohrozujú svojou činnosťou svojich zamestnancov alebo iné osoby. V nadväznosti na tento zákon bola vydaná vyhláška MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení vyhlášky č. 445/2007 Z. z. Ďalšími kľúčovými zákonmi z hľadiska havarijnej pripravenosti prevádzkovateľov je zákon č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie a o zmene doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Uvedené právne normy zabezpečujú previazanosť úloh a taktiež súlad dokumentácie havarijných plánov a plánov ochrany zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti s plánmi ochrany obyvateľstva, ustanovujú taktiež periodicitu ich precvičovania, posudzovania, prehodnocovania a odsúhlasovania.

Plány ochrany obyvateľstva sa vypracúvajú na základe záverov a odporúčaní z analýzy územia, ktorá je vlastne posúdením nebezpečenstva pre prípad vzniku mimoriadnej udalosti s ohľadom na zdroje ohrozenia. Závery analýzy by mali upriamiť pozornosť na fakt, že reprezentatívne scenáre, ak dôjde k ich reálnemu naplneniu, by sa odohrávali v reálnom priestore, navyše musí byť zohľadnená aj možnosť stupňovania (eskalácie) havarijného stavu s potenciálnymi prejavmi domino efektu.

Plán ochrany obyvateľstva tvorí súhrn dokumentov, ktoré obsahujú plán realizácie úloh a opatrení civilnej ochrany a protiradiačných, protichemických a protibiologických opatrení. Na účel civilnej ochrany sa vypracúvajú

- a. dokumentácia protiradiačných opatrení pre prípad mimoriadnej udalosti spojenej s únikom rádioaktívnych nebezpečných látok,
- b. dokumentácia protichemických opatrení pre prípad mimoriadnej udalosti spojenej s únikom chemických nebezpečných látok,
- c. dokumentácia protibiologických opatrení pre prípad mimoriadnej udalosti spojenej s únikom biologických nebezpečných látok.

Za dobre zvládnutý proces havarijného plánovania je možné považovať taký, ktorý vychádza z povahy a miery rizík možného ohrozenia a smeruje k jeho neustálemu zlepšovaniu.

Adekvátne riešenie následkov mimoriadnej udalosti spojenej s únikom nebezpečnej látky je možné zvládnuť len profesionálne pripravenými tímami a špecialistami, s využitím nových poznatkov, moderných informačných, komunikačných, monitorovacích a iných nástrojov.